

## ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ

**Анотація.** У статті досліджено проблемні питання щодо ведення управлінського обліку на підприємстві та обґрунтовано актуальність застосування інформаційних систем в даному обліку, який є основою ефективного бізнесу. Наведено перелік програмних продуктів для автоматизації управлінського обліку на підприємствах України. Проаналізовано переваги і недоліки спеціалізованих програмних продуктів, які призначені для обліку і формування інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Детально проаналізовано ERP-системи, як конкретний програмний пакет, який реалізує стратегію ERP (англ. Enterprise Resource Planning). Розглянуто переваги застосування програмного продукту BAS ERP та SAP ERP з метою оптимізації фінансово-господарської діяльності підприємства та прийняття ефективних управлінських рішень.

**Ключові слова:** інформаційна система підприємства, спеціалізовані програмні продукти, ERP-система, BAS ERP, SAP ERP, управлінський облік, автоматизація управлінського обліку, бізнес-процеси.

Znamerovska Anastasiia, Korol Svitlana

Kyiv National University Trade and Economic

## INFORMATION TECHNOLOGY MANAGEMENT REPORTING

**Summary.** The article examines the problematic issues of management accounting at the enterprise and substantiates the relevance of information systems in accounting, which is the basis of effective business. The purpose of preparation of the management reporting at the enterprise and what tasks of the management reporting are specified. The list of software products for automation of management accounting at the enterprises of Ukraine is given. The advantages and disadvantages of specialized software products that are designed for accounting and information formation for making informed management decisions are analyzed. Detailed analysis of ERP-system as a specific software package that implements the strategy of ERP (eng. Enterprise Resource Planning). It is analyzed which software products occupy an important place for management accounting. The advantages are considered, namely: flexible adaptation; providing reliable information; the ability to analyze information; the ability to control factors; the use of a single integrated solution; improving business efficiency; increasing transparency; storage of large amounts of information; reduction of paper documentation and disadvantages of using the software product BAS ERP and SAP ERP in order to optimize the financial and economic activities of the enterprise and making effective management decisions. In the course of the study, a number of features of the implementation and use of systems were described. The main disadvantage of the systems was their high cost, which makes it impossible to implement it in small businesses. The study allows to assess the prospects for the implementation of the information system in the activities of the enterprise on the example of BAS ERP and SAP ERP. The comparison between these two perspective software products for optimization of management accounting at the enterprises of Ukraine is carried out, and the conclusion about introduction of an optimum variant is made.

**Keywords:** enterprise information system, specialized software products, ERP system, BAS ERP, SAP ERP, management accounting, management accounting automation, business processes.

**Постановка проблеми.** В умовах ринкової економіки інформаційною основою ефективності діяльності підприємства є управлінський облік і звітність. Оскільки саме управлінський облік забезпечує менеджерів оперативною інформацією, яка використовується для управління, планування, контролю і оцінки ефективності функціонування як структурних підрозділів підприємства, так і підприємства в цілому. Це пояснюється тим, що саме в системі управлінського обліку здійснюється збір та опрацювання фінансових та нефінансових даних про діяльність суб'єкта господарювання, проводиться аналіз і на цій основі складаються управлінські звіти, що містять інформацію, яка дозволяє сформулювати максимально обґрунтовані управлінські рішення та оптимально використовувати обмежені ресурси. Для підвищення ефективності діяльності підприємства необхідно застосувати сучасні інформаційні технології і, зокрема, спеціалізовані програмні продукти для ведення управлінського обліку.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідженню питань застосування інформаційних технологій в управлінському обліку присвячено багато наукових праць вітчизняних науковців, зокрема: М.М. Бенюк, Я.А. Гончарук, Н.С. Марушко, Д.С. Лозовицький, Г.М. Воляник, С.В. Івахненко, С.О. Левицька, В.Д. Шківр, Н.В. Антоненко. За кордоном дослідженню питання автоматизації управлінського обліку приділяли увагу Д. Баррі, У. Бек, С. Дішаза, Р. Екклз, Б. Лева, Д. Уїтні, Л. Лесков, Н. Наумов та інші.

Вивчення та оцінка сучасного стану досліджень в сфері використання інформаційних технологій підтримки управлінського обліку підприємств свідчить, що на сьогодні дана проблематика викликає значний інтерес серед науковців і практиків.

**Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми.** Незважаючи на значну кількість публікацій як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, дослідження питань автоматизації управлінського обліку на підприємствах

України та вибір оптимального програмного продукту у сучасних умовах розвитку економіки для ведення даного виду обліку відзначаються фрагментарністю в частині використання інформаційних технологій для управлінського обліку.

**Постановка завдання.** Метою статті є аналіз спеціалізованих програмних продуктів, що представлені на ринку України та дозволяють вести управлінський облік, дослідження їх особливостей щодо ефективності інформаційного забезпечення управління бізнес-процесами та прийняття ефективних управлінських рішень.

**Виклад основного матеріалу.** Вирішення актуальних проблем в економіці неможливе без прискорення науково-технічного прогресу, широкого впровадження інноваційних інформаційних технологій у всі галузі людської діяльності. Однією з найбільш трудомісткою частиною роботи на підприємствах є управлінський облік. Чітко налагоджена система обліку забезпечує управлінські потреби необхідною та достовірною інформацією [1, с. 5].

Розвиток управлінського обліку на сучасному етапі полягає в поєднанні таких функцій, як планування, облік, контроль і аналіз. Результатом такого поєднання має бути система інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень, обслуговувати яку повинен управлінський облік [2, с. 8].

Сучасній інформаційній технології (ІТ) притаманні деякі нетехнічні особливості, а саме: врахування людського чинника у процесах управління та колективне використання інформаційних ресурсів. Крім широкого застосування комп'ютерної техніки, вона базується на трьох основних принципах: інтегрованості, гнучкості та інформативності.

Перевагою інформаційних технологій є формування в електронному вигляді облікових даних, які характеризують фінансово господарську діяльність підприємства в режимі реального часу.

Ефективний управлінський облік на підприємстві вимагає наступних умов для побудови та автоматизації:

- розробки управлінського плану рахунків і управлінської облікової політики (закріплення норм таких регламентних процедур, як нарахування амортизації, закриття рахунків та розподіл витрат);
- визначення аналітиків, необхідних для проведення коректного аналізу управлінської звітності;
- розробка спеціальних форм управлінської звітності та визначення методів отримання даних для заповнення цих форм [3].

Метою складання управлінської звітності є задоволення інформаційних потреб управління шляхом надання вартісних і натуральних показників, що дозволяють оцінювати, аналізувати, контролювати, прогнозувати і планувати діяльність як структурних підрозділів підприємства, так і підприємства в цілому, а також діяльність конкретного персоналу [4, с. 256].

Для удосконалення управлінського обліку та складання управлінської звітності на ринку програмних продуктів пропонують десятки пакетів програм. Сучасний стан ринку інформаційних систем в Україні представлений різно-

манітними автоматизованими системами обліку. Найбільш відомі та адаптовані до вітчизняної практики програмні продукти наведені на рис. 1. Важливо, що кількість різновидів таких систем постійно збільшується і одночасно розширюється діапазон функціональних можливостей.

Перед керівниками підприємств постає важливе питання, яку систему впроваджувати на підприємстві для автоматизації управлінського обліку, який є основою успішної діяльності бізнесу. Тільки за умови правильного вибору можна максимізувати ефективність ведення облікової діяльності, що, безумовно, є необхідним кроком на шляху до інноваційного розвитку підприємства.

Найбільш поширені програмні продукти на українському ринку для ведення управлінського обліку: 1С: Підприємство, BAS ERP та SAP BAS.

Тривалий час досить оптимальним рішенням для ведення управлінського обліку було «1С: Підприємство», а саме конфігурація «Управління торговим підприємством» (УТП) [6]. При відносно невеликій вартості ця програма здатна оперативним чином аналізувати актуальну інформацію по підприємству для її подальшого зручного аналізу за певними параметрами і алгоритмами. Як наслідок, менеджери можуть здійснювати управлінський облік, аналізувати економічний стан підприємства та прогнозувати діяльність. Незважаючи на те, що вагома частка підприємств використовує дане прикладне рішення, воно поступово виходить з ринку.

Зі стрімким розвитком економіки України та у світі в цілому виникла можливість впроваджувати на підприємства більш інноваційні та унікальні рішення, завдяки яким спрощується адміністрування і управління підприємством, оптимізуються процеси обліку та аналізу, планування розвитку бізнесу, поліпшується взаємодія різних бізнес-структур.

Таким широким переліком інструментів володіють ERP-системи. Ця корпоративна інформаційна система для автоматизації планування, обліку, аналізу та контролю всіх бізнес-процесів та вирішення бізнес завдань в масштабі підприємства дозволяє також інтегрувати всі відділи та функції підприємства в єдину систему, і як наслідок всі департаменти працюватимуть з єдиною базою даних і це полегшує обмін інформацією між ними, та зменшує кількість можливих помилок.

Таким чином, ERP-системи замінюють застарілі інформаційні системи з управління логістикою, фінансами та проектами.

Як і кожна інформаційна система, ERP має як переваги, так і недоліки. Система має широкі можливості автоматизації всіх процесів підприємства, забезпечує моделювання, планування, аналіз, облік, контроль та консолідацію даних по декількох підприємствах [7].

Недоліки ERP-системи полягають у її високій вартості, особливо для малого та середнього бізнесу, проблемі адаптації під конкретні умови та складнощі у зміні впровадженої архітектури системи. Крім того, деталізація, яку забезпечує масштабна ERP-система, найчастіше виявляється непотрібною та, як наслідок, обсяг економії в цьому випадку може бути менше, ніж витрати на впровадження.



**Рис. 1. Ринок спеціалізованих програмних продуктів автоматизації управлінського обліку в Україні**

Джерело: систематизовано автором на основі [5]



**Рис. 2. Переваги та недоліки ERP-системи**

Джерело: систематизовано автором на основі [7]

Також, існує вагома проблема при впровадженні ERP-системи – забезпечення безпеки даних. Складні налаштування права доступу окремих підрозділів і співробітників компанії часто призводять до помилок і вимагають додаткового часу на налагодження [7].

Постає проблема ще у тому, якщо перестав працювати ERP-система (проблеми на сервері), то зупиниться робота всієї компанії.

Перевага ERP-системи у тому, що вона сприяє не тільки значному підвищенню ефективності роботи підприємства та його прозорості, а також зростанню фінансової та виробничої дисципліни персоналу.

На рис. 2 систематизовано переваги та недоліки впровадження ERP-систем на підприємстві.

Перше місце на ринку програмних продуктів класу ERP-систем займає потужна система планування ресурсів підприємства компанії SAP. SAP ERP забезпечує глобальне планування потреб у ресурсах підприємства із застосуванням спеціалізованого управління потоками операцій. Ознаки, що характеризують SAP ERP наведені на рис. 3.

Впровадження даного програмного комплексу для автоматизації управлінського обліку забезпечує комплексний контроль за усіма фінансовими операціями у реальному часі та повну прозорість фінансової звітності для керівництва та інвесторів, як наслідок – зростання економічної вартості підприємства та його інвестиційної привабливості. До того ж, перевагою є зниження операційних витрат внаслідок більш високої ефективності бухгалтерського та управлінського обліку [10].

Основним недоліком такого рішення є висока вартість купівлі, впровадження, навчання персоналу та обслуговування системи.

20 грудня 2017 року в Україні стартували продажі нового рішення ERP-системи – BAS ERP. Дане інноваційне рішення враховує найкращі практики автоматизації великого та середнього бізнесу в Україні. Великою його перевагою є те, що прикладне рішення враховує специфіку обліку в Україні, повністю адаптоване під українську законодавчу і нормативну базу. Розробники врахували всі сучасні вимоги: мобільні і хмарні

технології, багато уваги приділили масштабованості, прозорості і безпеці. Головне – в основу закладені сучасні методики управління, теорії обмежень, що дозволяють управляти ефективністю всього бізнесу.

Можливості програмного продукту BAS ERP, який розроблений на новітній версії технологічної платформи наведені на рис. 4.

Основними перевагами автоматизації управлінського обліку за допомогою BAS ERP є:

- забезпечення даними про діяльність будь-якого співробітника підприємства в режимі реального часу у будь-якому розрізі;
- значне підвищення ефективності роботи підприємства, його прозорості;
- вдосконалення фінансової та виробничої дисципліни працівників;
- складання фінансової та управлінської звітності на основі однієї і тієї ж вихідної інформації;
- наявність вбудованих функцій контролю за обліковими операціями [8, с. 218].

Безумовно в процесі впровадження нових інформаційних систем необхідне також безперервне навчання персоналу, що зумовлене концептуальним рівнем нових знань, навичок і змін у роботі фахівців [12, с. 369].

Навіть найсучасніша програма з найбільшим набором варіантів функціональних можливостей представляє собою всього лише інструмент для роботи з інформацією, а ефективність її застосування визначається все не якістю самого продукту, а компетентністю користувача [11, с. 320].

Проаналізувавши як переваги так і недоліки програмних продуктів BAS ERP та SAP ERP, можна зробити висновок що програми мають багато спільного. Проте підприємствам України доцільніше впроваджувати BAS ERP. Оскільки дане рішення новітнє, нещодавно з'явилося на ринку та є доволі перспективним, оскільки об'єднує в собі ведення бухгалтерського обліку, управління персоналом, планування діяльності, контроль та аналіз результатів, має зрозумілий та гнучкий інтерфейс. До того ж BAS ERP простіше впроваджувати в порівнянні з SAP ERP, є можливість оперативного навчання персоналу за відносно невеликою вартістю.

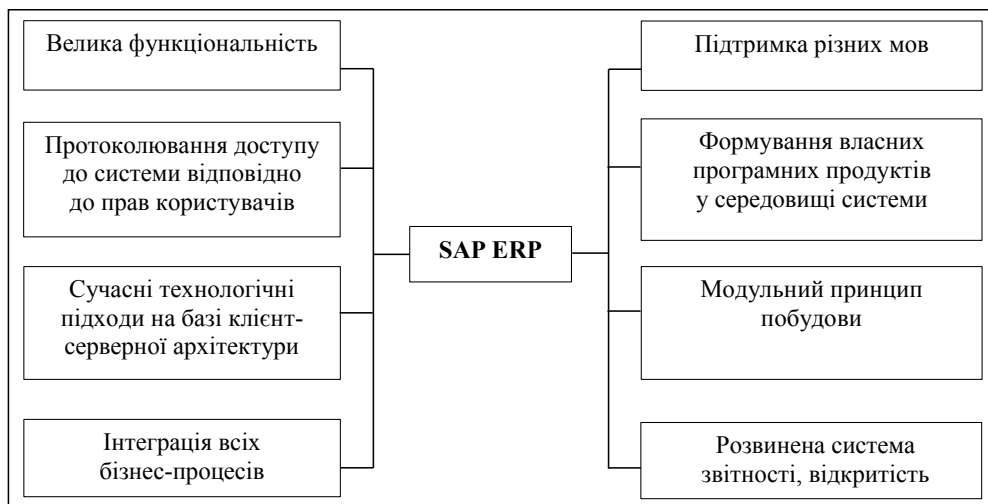


Рис. 3. Ознаки системи SAP ERP

Джерело: систематизовано автором на основі [9]





Рис. 4. Функціональні можливості BAS ERP

Джерело: складено автором на основі [7]

**Висновки і пропозиції.** На сьогодні велика кількість українських підприємств впроваджують якісну автоматизацію управлінського обліку, і ця кількість значно зростає [11, с. 321].

Підприємства України вимагають впровадження інтегрованих систем управління бізнесом, проте їх ефективність значною мірою визначається підтримкою ІТ ведення обліку. Вони

дозволяють забезпечити інформаційну взаємодію усіх учасників бізнес-процесів, швидко обробляти й аналізувати отримані первинні дані, складати повноцінні змістові управлінські звіти для менеджерів різних рівнів і формувати на їх основі правильні рішення щодо оптимізації використання обмежених ресурсів з метою реалізації стратегічних і тактичних завдань бізнесу.

### Список літератури:

1. Бенько М.М. Новітні інформаційні технології в бухгалтерському обліку. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна*. 2011. Вип. 35. С. 29–33.
2. Андрусак В.М. Управлінський облік як система бухгалтерського обліку. *Зб. наук. праць ВНАУ. Серія : Економічні науки*. 2012. № 3(69). С. 3–9.
3. Управлінський облік. URL: <https://www.intalev.ua/ua/services/upravlencheskiy-uchet.php> (дата звернення: 17.11.2019).
4. Матюха М.М. Місце управлінської звітності в інформаційній системі підприємства : колективна монографія. Умань : Візаві, 2013. Ч. 2. С. 262–272.
5. Бухгалтер 911. URL: <https://bukhalter911.com/programmy/avtomatizaciya-ucheta/> (дата звернення: 17.11.2019).
6. Антоненко Н.В. Управлінський облік та економічний аналіз у системі оперативного і стратегічного управління підприємством. *Удосконалення обліку, контролю, аудиту, аналізу та оподаткування* : праці Міжнар. наук.-практ. конф. Київ : НТУ, 2018. С. 170–173.
7. BAS ERP – інноваційне рішення для побудови комплексних інформаційних систем управління. URL: <https://www.bas-soft.eu/soft/bas-corp/bas-erp/#recentPostsIn> (дата звернення: 17.10.2019).
8. Панасейко С.М., Панасейко І.М. Рівні автоматизації управлінського обліку на підприємстві. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Економічні науки*. 2011. № 5(2). С. 216–220.
9. SAP Help Portal. URL: <http://help.sap.com> (дата звернення: 17.11.2019).
10. Офіційний сайт компанії SAP. URL: <https://www.sap.com/index.html> (дата звернення: 17.10.2019).
11. Галенко А.В., Щипанова О.В. Досвід впровадження системи управлінського обліку на українських підприємствах на сучасному етапі. *Економічний простір*. 2011. № 48/2. С. 317–325.
12. Левицька С.О., Король О.В. Інформаційне забезпечення системи бухгалтерського обліку. *Вісник Нац. ун-ту водного господарства та природокористування. Серія економічна*. Рівне, 2009. Вип. 3. Ч. 1. С. 367–372.

### References:

1. Benko, M.M. (2011). Novitni informatsiini tekhnologii v bukhhalterskomu obliku [The latest information technologies in accounting]. *Bulletin of Lviv commercial Academy*, vol. 35. pp. 29–33.
2. Andrusiak, V.M. (2012). Upravlinskyi oblik yak systema bukhhalterskoho obliku [Management accounting as an accounting system]. *Collection of scientific works of VNAU*, vol. 3, pp. 3–9.
3. Upravlinskyi oblik [Management accounting]. Available at: <https://www.intalev.ua/ua/services/upravlencheskiy-uchet.php> (accessed 24 November 2019).
4. Matiukha, M.M. (2013). Mistse upravlinskoj zvitnosti v informatsiinii systemi pidpryiemstva [Place of management reporting in the enterprise information system]. *Uman: Vis-à-vis*, vol. 2, pp. 262–272.

5. Bukhhalter 911 [Accountant 911]. Available at: <https://buhgalter911.com/programmy/avtomatizaciya-ucheta/> (accessed 24 November 2019).
6. Antonenko, N.V. (2018). Upravlinskyi oblik ta ekonomichniy analiz u systemi operatyvnoho i stratehichnoho upravlinnia pidpriemstvom [Management accounting and economic analysis in the system of operational and strategic management of the enterprise]. Proceedings of the *Improvement of accounting, control, audit, analysis and taxation*. Kyiv: NTU, pp. 170–173.
7. BAS ERP – innovatsiine rishennia dlia pobudovy kompleksnykh informatsiinykh system upravlinnia [BAS ERP is an innovative solution for building complex information management systems]. Available at: <https://www.bas-soft.eu/soft/bas-corp/bas-erp/#recentPostsIn> (accessed 24 November 2019).
8. Panaseiko, S.M., & Panaseiko, I.M. (2011). Rivni avtomatyzatsii upravlinskoho obliku na pidpriemstvi [Levels of automation of management accounting in the enterprise]. *Bulletin of Dnipropetrovsk University*, vol. 5, pp. 216–220.
9. Dovidkovyi portal SAP [SAP Help Portal]. Available at: <http://help.sap.com> (accessed 24 November 2019).
10. Ofitsiinyi sait kompanii SAP [Official website of SAP]. Available at: <https://www.sap.com/index.html> (accessed 24 November 2019).
11. Halenko, A.V., & Shchypanova, O.V. (2011). Dosvid vprovadzhennia systemy upravlinskoho obliku na ukraïnskykh pidpriemstvakh na suchasnomu etapi [Experience of implementation of management accounting system at the Ukrainian enterprises at the present stage]. *Economic space*, vol. 2, pp. 317–325.
12. Levytska, S.O., & Korol, O.V. (2009). Informatsiine zabezpechennia systemy bukhhalterskoho obliku [Information support of accounting system]. *Bulletin Of The NAT. University of water management and nature resources use*. Rivne, vol. 3. pp. 367–372.